

RAIKKÜLA

LEHT

Nr. 1 (43) JAANUAR 1991

Äreval ootusel

Nii ta tuli. Nii ta tuli, see maagilise numbri-kombinatsiooniga 1991. aasta. Tuli heleda täiskuu ja valge lumevaibaga. Tuli õnnestava pühademeleolu ja rakettide tulevargiga. Tuli paljude heade soovide ja lootustega.

Lootustega? Jah, küllap teab iga tõsiselt mõtlev eestlane või eestimaalane, kellele on see väike maalapp koduks, mida ta loodab. Olgu see lootus seotud siis kaine mõistuse ja kuuma südamega rasket, mehiste diplomaadi või poliitiku tööd tehes või oskust ja jõudumööda oma argiseid toiminguid toimetades. Kas suurel rahvakoosolekul valju häälega kuulutades või hinge salajasemas sapis soovides. Vabadus on selle nimil Vabadus!

Paraku võivad meie suuremad ja salajasemad lootused realiseeruda ainult katsumuste kaudu.

Uue aasta esimesed päevad ja nädalad lisasid aina uusi ärevaid teateid ja sündmusi, kruvides närvipinge igas meist eraldi ja rahvastele tervikuna. Avalikult on põrkunud riigi demokraatlike jõudude ja impeeriumimeelsete partokraatide erinevad arusaamad ja tõekspidamised. Raske on vanameelsetel loobuda privileegist ja ga ja valitse!

Meenutame. Juba detsembris algas plahvatuste seeria Leedus ja Lätis, Leedu kompartei KK maja ja Läti Ajakirjandusmaja hõivamine «mustade barettide» poolt ning sellele järgnenud terve rida jõudemonstratsioone.

Leedu sündmuste kulmineerumine 12. vastu 13. jaanuari Vilniuses. Dessantväelased ja tankid. Parlamendihooone ründamine ja teletorni vallutamine. Silmitsi paljaste kätega vankumatu inimtüür ja soomusmasinad, armuüht inimesi tulistavad ning automaatidega hoope jagavad «laigulised» ja kaitsetu, oma õiguses veendunud

rahvahulk, 13 surnut ja üle 500 haavatu, teadmata kadunudest ei osata midagi kindlamat öelda.

Õudne košmaar, mida mõistus tõrgub vastu võtmast. Sõjavägi, kes mõeldud rahva kaitseks välisvaenlase vastu, kasutab vägivalda oma rahva kallal!

Liidu president ja marssal Jazov polevat toimunud teadlikud. Kes andis käsu?

Mõttes reastuvad Mägi-Karabahhia, Tbilisi, Bakuu, Vilnius... Millal jõuab järg meieni?

Hingekosutavalt mõjus 14. jaanuaril rahvast äärest ääreni täis Vabaduse väljak, kus langetati pea Leedu ohvrite mälestuseks ja avaldati austust ja toetust Leedu seaduslikele valitsusele ning parlamendile. Avaldati toetust kõigile demokraatlikele jõududele ja Eesti Vabariigi juhtidele.

Heinz Valk: «Vabaduse hind võrdub võitluse ja surmaga. Leedulaste valatud veri oii äratuseks kogu maailma rahvastele.»

Kuno Pajula: «Jätkugu mõistust, et humaansus valitseks kurjuse üle. Hoiu, Jumal, Eestit!»

Vene Draamateatri direktor: «Sellele ülekohtule, mis juhtus Leedus, pole mingit õigustust. Pole maailmas seadust, mille alusel võib tappa või kurja teha.»

Andrus Hõovel palub Jumala õnnistust Eesti Kodukaitsele ja teistele julgetele meestele.

«Kaks aastat oleme oodanud Sind, VABADUS, ja saame aru, et niisama ei tule Sa meie juurde. Ainult tolmusele tallermaale tulles kohtume me Sinuga, Vabadus! Me oleme vaoshoitud, kuid valvsad ja väarikad!»

Arnold Rüütel mainib, et üks helgemaid momente oli Eesti ja Läti vastastikuse lepingu sõlmimine Vene Föderatsiooniga. Leedu teeb seda

siis, kui tal selleks võimalus avaneb.

«Ajaloorast ei pööra enam tagasi, me ei loobu oma vabaduse taotlusest. Meil on puudus paljust, kuid mitte vabaduspüüdlusest. Jäägem lõpuks truuks vabadusaatele!»

Edgar Savisaar: «Me käime oma tee lõpuni. Rahva kindlameelsusel on täna suurem väärtus kui kunagi varem. Venemaa juhtkond toetab meid, Gorbatsšov valetas: lubas ära hoida kallaletungi Leedule, kuid samal ööl voolas Leedus veri.»

Marju Lauristin: «Raskel, tunnil me suudame olla üks. Eesti ÜN toetab ja kiidab heaks ÜN Presiidiumi ja valitsuse praeguse tegevuse.»

15. jaanuar. Toompea lossiesine väljak. Intriite rahulolematust ja protestimiiting. Väljakutäis rahvast on üsna inertne. Puudub viimistlus ja heasoovlikkus. Nõudmised, ähvardused, ultimaatum.

Lahkutakse hoiatusega: «Me tuleme siia veel tagasi ja siis...»

17. jaanuaril kell 2.00 lahvatab sõjatulekahju Pärisa lahe regioonis Iraagi poolt okupeeritud Kuveidi vabastamiseks.

Samal kuupäeval alustasid Eesti ÜN saadikud Petinov ja Lebedev istungitesaalis näljastreiki.

Piraatradiojaam «Nadežda» levitab kahes keeles üleskutseid võitlussalkade moodustamiseks. Kelle vastu?

Keskpäeval alustas «Dvigatel» streiki. Ühinemas on teisi üleliidulise alluvusega ettevõtteid.

18. jaanuaril barrikateeritakse Toompea võimalike hulligansete kallaletungide vastu.

Pühapäeval suurim protestimiiting Moskvas Liidu juhtkonna tegevuse vastu Leedus.

Ja samal ööl jõuavad tapatalgud Riiga. Neli surnut,

kolmteist haavatut. Taas ei teadnud keskvoim midagi!

Surmakartmatud telereporterid ja videoamatöörid toovad vapustava surmateate Riia kesklinnast vahetult televaatajateni. Jah, kahjuks ka oma eluhinnaga.

Pärast telesaate lõppu keeran otsustavalt kõik informatsiooniallikad kinni. Mõödub öö täis unesegust meeleeheidet. Karta on kõige halvemat. Kas kordub sama ka Tallinnas?

Hommikused teated on taas lootustandvad: Lätis kehtib endiselt seaduslik võim, Riias olevat suhteliselt rahulik. Ka Tallinnas mõõdus öö suhteliselt rahulikult. Kõlasid ainult kaks plahvatust: inimohvreid ei ölnud, materiaalne kahju tühine. Süüdlased tabamata.

21. jaanuaril kohtub hr. A. Rüütel president M. Gorbatsšoviga, kes töötab kõrgemal tasemel alustada Eesti Vabariigi peatseid läbirääkimisi tema iseseisvumise taotluste läbiviimiseks.

Kas järjekordne manööver ja vale? Rahvas ei suuda Liidu presidenti enam usaldada.

Tagatipuks presidendi ootamatu ukaas muuta 50- ja 100-rublased rahamärgid tunnipealt vanapaberiks. Seadus, järjekorrad ja teadmatust.

1. veebruarist tulevad sõjaväe patrullid suuremates linnades tänavatele «korda» pidama.

Illusioonid on lakanud.

Praegune ajahetk on täis niivõrd kõikvõimalikke ootamatusi, et lõpetaksin Venda Sõelsepa ridadega 17. jaanuaril «Rahva Häälest» nr. 13 «Nääriõine inventuur»: «Aasta alles algab ja meie ei tea, kuidas ja kus ta kellelegi lõpeb. Aga me peame vastu pidama. Peame! Ja küllap peame ka sest me teiega oleme ikka ühed vänged vennad.»

ERNI TAMMARU

JUHATUSES arutati

Juhatus koosolekul 25. jaanuaril kinnitati pensionäride nõukogu esitatud kolhoosi pensionäride nimekirja, kes saavad 1991. a. 5 rm (kokku 145 rm) tasuta küttepuud.

Kuulati keskuse osakonnajuhataja Riho Pihlaku avaldust, milles ta palub end vastavalt majandijuhtide kokkuleppele üle viia Märjamaa kolhoosi alates 1. veebruarist 1991.

Otsustati: Vabastada Riho Pihlaku osakonnajuhataja kohustest ja kolhoosi liikmest seoses üleviimisega Märjamaa kolhoosi 1. märtsist.

Märjamaa kolhoos kompensatsioonimeetmeid noorspetsialisti suunamise rahad.

Ludmila Petrova avalduse alusel viidi ta üle alates 1. jaanuarist 1991 põllutööstusest Uus-Aalika lauta farmitööstuseks.

Vastavalt autojuht Timofei Metsniidu avaldusele vabastati ta töölt ja kolhoosi liikmest alates 1. veebruarist 1991 ning viidi majandijuhtide kokkuleppe põhjal üle «Purila» ühistusse.

Maario Väli avalduse põhjal viidi ta üle Lipa osakonna traktoristiks.

Omal soovil vabastati kolhoosi liikmest Ülle Merdikes alates 1. jaan. 1991.

Avalduste alusel otsustati eraldada põllumaad: Ain Pildrele 0,25 ha, Helgi Satsile 0,20 ha.

Ülle Andersoni avalduse alusel otsustati tema laps võtta lasterühma.

Vastuseks Ilmar Petteri soovile osta Raba küün otsustati: küüni mitte müüa.

Vaadati läbi palgisovijate avaldused. Kuna seoses talude rajamisega kolhoosi metsofond pidevalt väheneb, siis otsustati, et hoonete remondiks eraldatakse ühel korral maksimaalselt kuni 10 tm tarbepuitu.

Erandeid tehakse uute majade ehitajale,

Palke jaotati: Ivan Kangur 10 tm, Vello Sepp 10 tm, Jüri Vlassov 10 tm, Mai Znoibštšina 10 tm, Endel Satsi 5 tm, Koidula Valgre 10 tm, Eino Jõesar 10 tm, Ülle Anderson 30 tm (ehitab), Arnold Tamberg 3 tm, Ugo Luks 10 tm, Aivar Pajo 10 tm, Vilme Kullerkupp 10 tm, Tõnu Rahula 10 tm, Väli Särekanno 10 tm, Maie Luik 10 tm, Mari-Ann Siniallik 10 tm, Endel Erik 10 tm.

Kuulati Urmas Palloni avaldust, milles ta palub võimaldada 20 000 rubla laenu individuaalelamu ehituseks. Laenu tagastamine 25 aasta jooksul.

Otsustati: võtta arvesse, et majandi soodustusega ehitatavate maaindividuaalelamute maksumus on kallinenud mitu korda isehitamise võrreldes ning juhitudes põhikirja p. 47 lubada U. Pallonile laenu 20 000 rubla, kas sularahas või ehitusmaterjalidena. Laenu antakse osade kaupa vastavalt elamu valmidusastmele.

KOLHOOSI ÜLDKOOSOLEK OTSUSTATI KOKKU KUTSUDA KESKUSES 12. VEEBRUARIL KELL 10.

Otsustati loobuda masinaksjoni korraldamisest, kuna isemajandavateks üksusteks üleminekul on majandi masinate vajadus suurem.

Arutati majandi kommunaalmajanduse kahjumi osalist kompenseerimist elanike poolt.

Kommunaalteenused kallinevad mitu korda. Edasisele kommunaalteenuste arvestamisel lähtutakse ka põrandapinna suuruselt ja elamu mugavusastmest.

Lõplikult kinnitatakse kommunaalteenuste määrad mõnel järgmisel juhatusel.

Kuulati Toivo Uudelti avaldust majandi territooriumil

asuva Rebase talu hoonete ostmiseks.

Otsustati kuulutada majandi lehes, kas keegi majandi töötajast soovib Rebase talu hooned osta.

Kui 1. aprillini kohalikke soovivavaldusi pole laekunud, lubada müüa hooned Toivo Uudeltile.

Lükati tagasi Arnold Tambergi teistkordne soovivavaldus talu rajada. Põhjendus: uustalunike soovivavaldusi ei rahuldada enne käesoleva aasta lõppu.

Rahuldamata jäeti ka Urmas Laube Nõmmeaia uustalu rajamise taotlus. Lubada ajutiselt üheks aastaks (91. a.) kasutada maja juures asuvat 1,8 ha suurust rohumaad ja 0,9 ha suurust karjamaad.

Kuulati Tõnu Raamatu avaldust maa saamiseks.

Otsustati: Lubada ajutiselt üheks aastaks (1991. a.) kasutada Unima soost 2 ha.

Metsamaterjalide müügi mittekolhoosiliikmetele rakendada hinnakirja 07-02 ja 07-03.

Kinnitati kännuraha hinnad, mille alusel kolhoosi liikmed ostavad kasvavat metsa hinnakirja 07-01 järgi.

Agronoomide ettepanekul premeerida sigala sõnnikuhoidla tühendamisel töötanud traktoristide töögruppi 250 rublaga.

Volinikud otsustasid

Eelmise aasta 22. detsembril oli kolhoosi volinike koosolek.

Päevakorras oli majandi töötegemise arutamine, revisjonikomisjoni aruanne, majade müük, põhikirja täiendused ja muud probleemid.

Peaagronoom Jaak Kildvee sõnavõtt selgus, et 1990. aastaga võrreldes tehti 1990. aastal heina vähem, kartulit ja teravilja toodeti aga enam.

Sügisikund lõpetati õigel ajal, kõik «Jüriöö» osakonna põllud väetati sõnnikuga. Ettekanne arvates tuleb tänavu kevadtööde aega nädala võrra lühendada ja parandada tööviisid.

Mineraalväetisi enam tagavaraks osta pole võimalik, kuna kolhoosil pole väetisehooldit (Kaigeperes).

Pearaamatupidaja Aimi Põlluääre arvates võib majandi aasta õnnistustemustega ra-

hule jääda. Pikaajaline laen on tasutud.

Esimees Tõnu Rahula selgitas veel kord preemiade väljamaksmise kohta ja leidis, et kasutatud süsteem on küljaliski objektiivne. Kinnitati juhatus otsus preemiade väljamaksmise kohta.

Revisjonikomisjoni esimees Leino Luks teatas, et on tehtud 4 kontrollreidi, huvi tunti töökodade, farmide ja taimekasvatuse olukorra vastu.

Kahjuks korduvad aastast aastasse samad puudused.

Paljudes kohtades lokkab selline korralagedus, et inimesi on raske kolar ja prahihunnikute vahelt üles leida. (Kas süüdi on Savisaare valitsus? E. T.)

Juba aastaid kontrollitakse talvist kartulikuuhjade seisukorda üpris suvaliselt.

Kartuli koristamisel oli kadu päris kopsakas, sest

järelnoppimiseni ei jõutud. Et valendavad kartulipõllud väga silma ei torkaks, künti maasvedelevad mugulad kiiresti põldu. (Käesoleval aastal võiks kartulipõllud peale põhikoristamist anda tasuta soovijaile järelnoppimiseks. Sel juhul jõuaks põlluväetiseks määratud kartul kellegi lauale või looma ette. E. T.)

Kinnitati juhatus otsused kolhoosi liikmeks võtmise kohta, samuti töötajate üleviimise, õueaiamaade ja põllumaade eraldamise kohta, samuti kolhoosi liikmest vabastamise otsused ja sõlmitud rendilepingud.

Seoses Kaida Lilleoja tööleasumisega EKP Rapla Maakonna Komiteesse, otsustati ta vabastada kolhoosi liikmete hulgast alates 12. detsembrist 1990. a.

Et jagada pensionäridele tasuta küttepuud, otsustati, et pensionäride nõukogu

koostaks vastava nimekirja ja esitaks selle juhtkonnale läbi vaadata ja kinnitada.

Otsustati tühistada Vilho Tuula maaeraldus 0,5 ha, kuna ta pole enam kolhoosi liige.

Vastavalt avaldustele otsustati müüa järgmised elamud:

Raela külas asuv Nõmme majavaldus 50% soodustusega Ivan Kangurile. Riigilõivu tasub ostja. Eraldada 0,5 ha maad.

Lipa külas asuv Miku majavaldus Ülo Paikkile. Maja väärtuse hindamiseks kutsuda kohale inventariseerimisbüroo töötaja.

Lipa külas asuv Kinderkandi 50% soodustusega Olev Kalfile. Riigilõivu tasub ostja. Eraldada 0,25 ha maad.

Täielikult amortiseerunud põhivahendeid bilansilise väärtusega 15 060 rubla otsustati kanda maha.

Raikküla kärejad

12. jaanuaril oli Raikküla klubis maakonna tantsurahvas koos. Peoperenaise Tiina Laurimaa üleskutse peale olid siia tulnud peaaegu kõik sega- ja naisrahvatantsurühmad, kokku üle 200 inimese. Peale meeleolukat sissejuhatavat osa esines kohalviibijatele Mahtsa Talluravimiuuseumi kapell. Samas said kõik rühmad ühe vabalt valitud rahvatantsuga esineda. Raikküla-poolse tervitusega pani meie meeskoor pooleks tunnis saali rõkkama. Veel

sai rahvas jalga keerutada kapelli ja ansambli «Talglust» muusika saatel. Eriti lennuka tantsuprogrammi esitasid kümnekond noortantsijat Tallinna tantsuansamblist «Tuisuline».

Peoõhtu lõpuks sai sõna ka abimaavanem Mikk Sarv, kes loosis, et see tantsurahva kokkusaamine muutub traditsiooniks.

Tore pidu oli!

PEETER PALUSOO,
kultuuriosakonna juhataja

Laul — hea hingepalsam

Meenutused seadis suupäraseks ERNI TAMMARU

Elu jooksul läbielatu põhjal julgen väita, et seal, kus kõlab nali, naer ja laul, jäävad omavahelised tümid ja näaklemised olemata. Laul saadab meid oma paljudes vormides hällist haunani. Inimese kõlkevõimalikud hingeseisundid väljenduvad kõige ilmekamal, originaalsemal ja emotsionaalsemal kujul laulus.

Huvipärast hakkasin mõttes loetlema, missuguseid laululiike mul äkki meelde tuleb ja seegi ebatüüpiline koostelu sai päris pikk. Meelde tuli: rahva-, vaimulik, ilmalik, isamaalik, poliitiline, koori-, solo-, hälli-, laste-, armastus-, sõja-, marsi-, matka-, pulma-, sünnipäeva-, ringmängu-, mere-, elukutse-, nalja-, pilke-, lori-, külavahel- ja jumal teab, mis laulud veel.

Et suur Venemaa pole ilma kaugete eestlaste abita hakkama saanud, seda meenutavad laulud Vene-Türgi sõjast, kui mindi lahingusse keisri eest.

Oh kroonu, sinu teenistus on rahva rahu kinnitus. Sa kutsud kaitsjaks riigi seest nii Vene — kui ka Eesti meest.

Kord tõusis tüli Türgi väest, siis käsk meil tuli keisri kädest: «Nüüd tulge tublid Eestimaalt ja kõige Vene rahva ra'alt!» («Sõa laulik» M. Tõnisson)

Et eesti mehed Plevna all papist poisid põlnud, sellest pajatab kakskümmend aastat vene kroonut teeninud soldat muuseas:

«Plevna linnas tüli hak'sin mina tühalt turgiga kõigil karvad maha kak'sin Abamed ka juurtega.

Tšort vazmi kakoje nali, kõik mind hak'sid paluma, i mne tšest bolšoje dali, hüüdsid: blogorodie!»

Juba hallist orjaajast käis mõisasaksa silm ihalevalt pringi eesti tüdruku järele, et ta hiljem koos lapsega kuhugi võimalikult endast kaugemale sokutada.

Ega saksikud hiljem taluneidudegi vastu ükskõiksed olnud ja lubasid neid kangesti koshida.

Ahastab siis saksik: «Vist sind Jumal saatis taevast, et sa oma armuga peataks mind sest hirmsast vaevast, oh, ma nutan lõpmata.»

Neiu annab talle nina pihva ja vastab: «Eesti poisil kartuseta lõhn ma kätt ja annan suud. Ei ta iial maha jätta neidu, kes on tema pruut.»

Saksik ähvardab: «Kui sa sugugi ei taha, et ma piaksin elama, lasen ennat kohe maha esimese pauguga.»

Neiu sähvab seepeale: «Lõpeta nüüd, oma nuttu, peaseda võid vaeva seest? Mina jooksin koju ruttu, toon sull' püssi taadi käest!»

Enne kui oma jutuga kolmekümmendaisse aastaise jõuan, kus juba oma mälestustele ja tolleagsetele lauludele võin toetuda, olgu vahelduseks paar vahepeaa, mille motoks on tuntud vene viisil:

«Tõi skoro menja posabudješ, no ja ne saabuudu tebja». Raudteevagunis s idab juut — muidugi ilma piletiita. Selleks ajaks, kui kontrolör piletit nõudma tuleb, on juut üles pakkide vahele pugunud,

jalad välja jätnud ja teeb end magavat. Kontrolör raputab jalast, tekib kahekõne: «Olge head, lubage pileti!»

«Minn... herr konduktor, minu juba neitas... Teie vettis see pileti era!»

«Kuidas... esimene jaama-vahe sõita... see ei ole võimalik, lubage pileti!»

«Ee... Teie vettis see pileti juba enne era, kui ma veel see rongile jõudis!»

«Ah nii...» Konduktor võtab juudi järgmisel seisangul kõrvupidi kinni ja viskab vagunist välja. Rong liigub edasi, juut näitab järele rusikat ja laulab: «Tõi skoro menja posabudješ, no ja ne saabuudu tebja!»

Uulitsarennis lamab joodik. Politseinik läheb ligi. «Hei, kodanik... siin on magamine keelatud!» «Me... me... mes sinul asja — käi minema ja ära tülitada!»

«Vähem vasturääkimist... siin ei tohi magada, laske varvast rutem kui muidu!»

«Ke... kes kurat see magab?»

«Aga mis teete teie siin?» «Mi... mina... annan kodumaale suud!»

Niisuguse «suudlemise» peale haarab politsei joodikule kaelusest, annab ergutuseks mõne vopsu ja toimetab treltide taha. Seal lallab joodik temale järele vahtides: «Tõi skoro menja posabudješ, no ja ne saabuudu tebja!»

Nii kaugele, kui mälu ulatub, tulevad sealt meelde tolle aja lõklaulud nagu: «Kesk õitsvaid lilli», «Süda see ihaldab laineid», «Capri saar», «Meis mühi-

seb», «Ju laias laanes». Moes olid grammofon, heliplaadid ja Artur Rinne. Raadio oli alles uudisasi.

Noormehed laulsid: «...mu neiu, kuis oled mul armas ja tasa sul väriseb rind...», või siis

«Anna andeks, anna andeks, et armastan sind, sest sinule, sinule tuksub mu rind...»

Meelde tuleb noore naise-mehe lõ rütus:

«Kui mina alles noor veel olin,

unistasin ma küll võib elu ilus olla noore naisega.»

(Järg pöördel)

ERNI TAMMARU

Laul...

(Eelmise lehekülje järg)

Mõni aasta hiljem kurdab sama mees:

«Paar-kolm aastat olen juba mina naisemees, aga minu pükstel pole ühtki nõ pi ees.

Kõik, mis naine laual kannab, on nii soolane, musu, mis ta mulle annab on nii vesine.

Naine tahab lakk-kingi lähed peole ta, aga ma pean koju jääma sokke nõeluma.»

Lõpuks soovitab: «Armsad sõbrad, võtkem minu eluloost: naist küll võtta pole nali — ta on kurjast soost!...»

Kusagilt mälusopist tuletab end meelde tragikoomiline piibulaul, kus karjapoiss Juku oma vastsetest piiburiistadest väikese edeva õe pealekaebamise tõttu ilma peab jääma. Mõelda vaid — kasepahast piip ja tallenahast kott lännu!

«Jukult piip siis umpa, umpa, ära võeti umpa, umpa ja siis paku peale pandi, umpa, umpa, aaa... Küll siis silmist tilkus vesi, umpa, umpa, aaa... kui see kirves piipu pesi, umpa, umpa, aaa...»

Muidugi saab mees kurvastusest üle ja teeb endale salaja uue piibu, kuid eriti õnnelik on Juku naabri Neti kingituse üle:

«Naabri Neti, umpa, umpa, mu va kallim, umpa, umpa õmbles mulle uue koti, umpa, umpa, aaa...»

Küll olid ilusad kotitudid, umpa, umpa, aaa... selle eest ma suudlen Netit, umpa, umpa, aaa...»

Lõpp hea, kõik hea! Lauldi külast ja selle peeredest «...küla pikk ja pime justkui kotist läbi mine...» või «...talus lahjad loomad, tüdrukud kui rangiroomad.» Ikka nii nagu kellestki küla-rahva silmis arvati.

Ei ole midagi uut siin päikese all: ajalugu kordub. «Meie Matsi» laulikut (arvatavasti 1925) leiame, kus talumees on suures rahahädas:

«Raha, raha, anna raha! Seda kisa igal pool. Põra sammud, kuhu tahad, päris häda sellel lool.»

Raha küsivad parun, vallavalitsus ja kes veel. Talumees õhkab:

«Kui ka vilets põllunäru rublatükka kasvutaks. Kahilane, kas sellest veelgi kõigil poole ulataks!»

Eks oli siis ja on nüüdki neid rahaahtajaid küllaga, kui ainult jagada jätkuks...

Nii tol ajal kui tänapäeval kuulatakse rahvast ühe mütsi alla. Kuidas arvas «Meie Mats?»

K ik rahvas ühe mütsi alla, nii karjutakse alati; Te koguge, teil hea seal olla, Ei ole karta midagi! Jah tõsi on, et ühenduses Suur hulk saab seltsis tugevaks.

Kuid pettus «ühe mütsi» usus jääb vististi tagajärjetuks. Sest ühel peal üksainus

mõte, Ja ühel mütsil ainus meel, Kuid hulga käes üks

Saab sada tarkust juurde veel.

Kui pea on üks, siis ühel võib seda maha raiuda, Ja ainust mütsi ainsal lopsul võib peast maha vinnata.

Ka riigi volikogu valimiste lugu tuleb tuttav ette, justkui polekski möödunud 65 aastat.

«Siin asub riigi volikogu, kus seadust loovad mitu meest, minister hoobi vastu nagu sai potipõilumehe käest — kui jõudmas valimiste tund, siis püüab iga erakond teist mehemoodi tõrvata, et ise võiks siis pukki ronida.»

Neljakümnendad aastad lisasid juba tublisti poliitilisi hoiakuid, krõbedamaid ütlemisi ja palju muudki seni rahvale kogematut.

Peale 1940. a. juunipööret üks esimesi rahva seas levinud lauludest oli:

«Stalin keerab Kremlis vuntsi, käes on jälle Eestimaa, Opetab meil kõrget kunsti — Eesti rahvast nälgima...»

Levis siis meile veel tundmata kolhoosniku kabe laul: «Võtan naise, et saaks kohvi-piima, lehma ma ei jõua pidada...», mille mõttest saime alles aastaid hiljem aru.

Juba sattus hambameeste pilke alla Varese rahvavalitsus ja Eesti Vabariigi liikmine Liidu koosseisu.

Jälle tuleb meelde ainult esimene salm:

«Vares, vaga linnukene, lendas Kremli katusele. Lendas Kremli katusele, Eesti riigi matustele...»

Koht näidati kätte ka paljudele teistele tolaaegsetele tähtsatele uutele riigitegelastele, kuid aeg on palju mälust viinud.

Seoses alanud repressioonidega tuli rahvasuht «Kawe keldris». Algas suur rahvaste heitus — II maailmasõda. Laulud muutusid mõtlikumaks, esile kerkis sõjateema ja selle vältimatu kaaslane — surm. Saatuse tähtel olid Eesti mehed pilutatud kahte leeri ja võitlesid isa poja ja vend venna vastu.

Korpuse poisid laulsid kauget Uuralis ja teel kodu poole:

«Kaugel, kaugel, kus on minu kodu, kaugelt tervisi saadan ma sul. Uksi rändan ma võõramaa radu, pisar laugel, kui meelestul mul.»

Samal ajal olid Eesti Legionii poisid kibedas kämluses idarindel.

«Kaugel idas paksus metsas seisab sõdur kaugel seal, oma langend sõbra kõrval, keda taband surnakuul.»

Surev sõdur soovib, et sõber pöörduks elusana koju ja näeks jälle armsat Eestit. Oma sõrmuse saadab ta sõbraga mälestuseks teda kodukülas ootavale neiu. Sõduri haud jääb kaugele kodumaast. Viimane salm kõlab nagu vannutus:

«Eesti mehed, eesti naised, hoidke kõrgel tema au, sest et teie eest ta langes, kaitstes Eesti vabadust.»

Ega Saksa-aege Eesti Omavalitsuski hambameeste pila eest pääsenud. Sama sõjamasin nõudis järjest uut andamit ja eesti rahval tuli tugevasti püksirihma pingutada.

Meenub katkend, kus Eesti Omavalitsuse juht kannab härra Lietzmannile Toompeal ette, mis tal varuda on õnnestunud.

«Sisse astus doktor Mäe, tõstis oma rasvund käe. Ütles: siin on mune, siin on võid, mis need matsid kokku tõid...»

Et toiduga kitsas käes oli, see kajastus umbes nii:

«Sada grammi leiba ja hernepesuvett ning kahe päeva kohta üks saksa sigaret...»

Metsanormi tegemist nõuti saksa ajal kõvasti, kuid ega hiisem nõukogude valitsuski selles suhtes armu andnud.

Et saksa ajal jagati nii toitu kui riidet ja jalanõusid tekega, siis oli rahval peenike peos.

Metsaaktsioonist osavõitjad laulsid:

«Rõõmsalt lähevad rahva-parved, kõigil seljas saed ja kirved, mõnel harval on kaetud varbad.»

Kõik nad avaldavad soovi, kaasa teha aktsiooni, kes võis minevikus sellest näha und.»

Tugevaid kõminguid tekkis eesti poistel sakslastega naiste pärast (eriti linnades). Nii mõnigi eesti naine või neiu ei suutnud vastu seista kiusatusele saksa ohvitseride või mõnele vähemale aukandjale sügavalt silma vaadata ja end restoranis kositada lasta, noh, ja tänukäeks olla veidi leebem ja lahkem...

Rahvas arvas asjast nii: «Kasarmu ees tänaval, õisel kõnniteel seisab eesti neiu ja saksa ohvitser.»

Mis sest, et rahvas mõeldud neist, nad suudlevad vaid teineteist. Oi, neiu, mis sa teed, oi, neiu, mis sa teed!»

Ei unustatud naistele verraaligi lugemast:

«Eesti naised, eesti neiad hoidkem kõrgel oma au...»

(Järgneb)

Vastutav toimetaja ERNI TAMMARU

Raikküla kolhoosi infoleht
Toimetus: 203502 Rapla maakond, Raikküla skj.
telefon 64 421
Trükiarv 400

Tasuta
Maht 0,5 trükkpöõsnat
Te limuse nr. 483
Rapla Trükkikoda
Rapla, Kaida 2

IN MEMORIAM

ALMA KILTER

sünd. 9. juulil 1912
surn. 4. jaanuaril 1991